

Jean Daniélou: «Δοκίμιο για το μυστήριο της ιστορίας»

/ [Πεμπουσσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Προς το τέλος του έτους 2014 εγκαινιάστηκε από την Εκδοτική Δημητριάδος και την Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών Βόλου μία εκδοτική σειρά με τίτλο «Εν Διαλόγω». Σκοπός της σειράς είναι, μέσα από δόκιμες μεταφράσεις, εισαγωγές και σχόλια, να προαγάγει το διάλογο με τη Δύση και να γνωρίσει στο ελληνικό κοινό την ορθόδοξη θεολογική παραγωγή του 20ου αιώνα, μέσα από τη γνωριμία του με σημαντικά έργα, τα οποία παρουσιάζουν πολύπλευρο ενδιαφέρον. Υπεύθυνοι της σειράς αυτής είναι οι Παντελής Καλαϊτζίδης, Νικόλαος Ασπρούλης και Γιώργος Βλαντής.

Ο πρώτος τίτλος που εντάχθηκε στη σειρά αυτή είναι το έργο του ρωμαιοκαθολικού θεολόγου και καρδινάλιου Jean Daniélou (1905-1974) με τον τίτλο «Δοκίμιο για το μυστήριο της ιστορίας», το οποίο συνοδεύεται από μία εμπειριστατωμένη εισαγωγή του Νικολάου Ασπρούλη, η οποία παρουσιάζει το συγγραφέα, το έργο του, την εποχή του και τις σχέσεις του με την ορθόδοξη θεολογία.

Το έργο ετέθη σε κυκλοφορία το 1953 στη Γαλλία και απετέλεσε μια προσπάθεια να κατανοηθεί η έννοια της ιστορίας σε ένα δυσχερές θεολογικά μεταπολεμικό περιβάλλον: προσπάθεια επούλωσης πληγών του πολέμου, έντονη διάδοση μαρξιστικών ιδεών σε ένα συγκρουσιακό κλίμα με την δυτική Εκκλησία, πολύς και σοβαρός λόγος για τον υπαρξισμό που θα κυριαρχήσει, ως φιλοσοφικό ρεύμα, τα επόμενα χρόνια στην Ευρώπη και όχι μόνο, δυσλειτουργία ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και αιτήματα για ανανέωση που θα οδηγήσουν σε υιοθέτηση πολλών αλλαγών από την Β' Βατικάνεια Σύνοδο (1962-1965).

Το γνωστικό επίπεδο του συγγραφέα, με πολυετείς θεολογικές και ιστορικές σπουδές και διδακτορική διατριβή στον Άγιο Γρηγόριο Νύσσης, του επιτρέπει να κινείται με χαρακτηριστική άνεση στους ανάλογους χώρους, γνωρίζοντας ιδιαίτερα την Αγία Γραφή και τα έργα των πατέρων της Εκκλησίας.

Η δομή του έργου είναι απλή. Αποτελείται από Εισαγωγή και τρία μέρη, στα οποία παρουσιάζει το υλικό του ως εξής:

- α) σε δέκα κεφάλαια θέτει και συζητά «Τα προβλήματα» της ιστορίας υπό το πρίσμα του χριστιανισμού
- β) σε οκτώ κεφάλαια αναλύει «Τα μυστήρια» που μέσα από την χριστιανική οπτική παρεμβαίνουν στην ιστορία και την μεταμορφώνουν
- γ) σε έξι κεφάλαια, «Οι Αποφάσεις», παρουσιάζει τα αναγκαία στοιχεία για μία ομαλή πορεία του κόσμου προς τα έσχατα.

Η προσπάθεια ερμηνείας και κατανόησης της ιστορίας αποτελεί βασικό εργαλείο για την κατανόηση του κόσμου μας και της πορείας που ο πολιτισμός, και κατ' επέκταση, η καθημερινότητά μας ακολουθεί. Βέβαια, στην Ελλάδα, παρά το εντονότατο ενδιαφέρον των προγόνων μας για την ιστορία, την οποία θεμελίωσαν και καλλιέργησαν με ζήλο και σοβαρότητα, και παρά την ανάλογη στάση των πατέρων της Εκκλησίας, οι οποίοι πάσχισαν για να προβάλουν το γεγονός της ελεύσεως του μεσσία, πέρα από το δοκητισμό και τις κατά καιρούς αμφισβητήσεις, εν τόπω και χρόνω, ως γεγονός που τέμνει και σηματοδοτεί την ιστορία, χωρίς όμως να περιορίζεται η να εξαντλείται στα ενδοκοσμικά πλαίσιά της, δεν δουλεύουμε επάνω σε αυτό το γνωστικό και ουσιαστικό πεδίο. Συνήθως ενεργούμε χωρίς προορισμό και στόχο λαμβάνοντας αποφάσεις εν θερμώ, αγόμενοι από τις

ιδιοτελείς επιθυμίες, ατομικές αβεβαιότητες και προσωπικούς φόβους.

Βασική γραμμή σκέψεως, παρούσα σε ολόκληρο το έργο είναι η διαπίστωση ότι ο Θεός με την είσοδο του Χριστού στο ιστορικό γίνεσθαι δημιουργεί μία ξεχωριστή παράμετρο της ιστορίας του κόσμου, η οποία δεν οδηγεί απλά την ιστορία και την ανθρωπότητα προς το τέλος, την ολοκλήρωσή της, αλλά εργάζεται για μια μεταμόρφωση του κόσμου και της ιστορίας.

Σε αντίθεση με τις νεοσχολαστικές τάσεις, οι οποίες, ως το αντίπαλον δέος της μαρξιστικής ιδεολογίας, άρχισαν να επικρατούν στη δυτική θεολογική σκέψη ήδη από το πρώτο μισό του 20ου αιώνα, και να θέτουν την ιστορία στο περιθώριο, ο Jean Daniélou -και η σύγχρονη τάση της «Νέας Θεολογίας»- εμβαθύνει στη μελέτη και προβολή της ιστορίας τοποθετώντας την στο επίκεντρο των μελετών του. Μας θυμίζει ανάλογη στάση μεγάλων ορθοδόξων θεολόγων του 20ου αιώνα, όπως ο π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ και ο π. Ιωάννης Ρωμανίδης, οι οποίοι μελέτησαν ιδιαίτερα την ιστορία που κατέχει κεντρική θέση στο πολύπλευρο έργο τους.

[Συνεχίζεται]